

Dissertatio medico-chirurgica de stupenda inprimis cranii carie, per naturam et artem feliciter curata

<https://hdl.handle.net/1874/295245>

DISSERTATIO MEDICO-
CHIRURGICA,
DE
STUPENDA INPRIMIS CRA-
NII CARIE, PER NATU-
RAM ET ARTEM FE-
LICITER CURATA.

QUAM
ANNUENTE DEO OPTIMO MAXIMO,
PRAESIDE VIRO CLARISSIMO,

ALEXANDRO PETRO NAHUYS,

A. L. M. Phil. & Med. Doct. Medic. Botanices,
Chemiae & Physiologiae Professore Ordinario,

Publicae Disquisitioni Submittit

ADRIAAN VAN SOLINGEN,
MEDIOBURGO-ZELANDUS.

AUCTOR.

Ad diem XIV. Junii MDCCCLXXX.

Ab hora decima ad undecimam.

TRAIECTI AD RHENUM,
Ex officina ABRAHAMI VAN PADDENBURG,
ACADEMIAE TYPOGRAPHI, MDCCLXXX.

DISSERTATIO MEDICO-
 CHIRURGICA,
 DE
 STUPENDA INPRIMIS CRA-
 NI CARIE, PER NATU-
 RAM ET ARTEM FE-
 LICITER CURATA.
 QUAM
 ANNUNTE DNO OPTIMO MAXIMO,
 PRAESIDE VRO CLARISSIMO,
 ALEXANDRO PETRO NAHUY,

A. I. M. Phil. & Med. Doct. Medic. Botanices,
 Chemiae & Physiologiae Professor Ordinariorum,
 Praeside Dispensarii Secretarius
 ADRIAN VAN SOLINGER,
 MEDICORUM COLLEGIUM
 AUCTOR.

Ad diem xiv. Junii ccccclxxx.

TRAJECTI AD RHENUM,
 EX OFFINA ABRAHAM VAN RADEBORG,
 ACADEMIAE TYPOGRAPHI, MDCCLXXX.

V I R O   C L A R I S S I M O
A L E X A N D R O   P E T R O   N A H U I S ,

A. L. M. PHILOS. & MEDIC. DOCTORI, MEDICINÆ,
BOTANICES, CHEMIAE & PHYSIOLOGIAE
PROFESSORI ORDINARIO;

HOC TEMPORE RECTORI MAGNIFICO; SOCIETATIS RHENO-
TRAJECTINAE DIRECTORI; ACADEM. CAESAR. NAT. CU-
RIOS. & SOCIET. HOLLAND. HARLEM. MEMBRO;
NEC NON SOCIETAT. BAT. ROTERODAM.
MEMBRO CONSULTANTI;

PRAECEPTORI AC PRAESIDI SUO OPTIMO;
AD BUSTUM COLENDO

D.   D.   D.

ADRIAAN VAN SOLINGEN:

L. S.

VIRI CLARISSIMO

ALEXANDRO PETRO NAHUIS

A. L. M. PHLOS & MEDIC DOCTORI MEDICINAE
BOTANICES, CHIRURGI & PHYSIOLOGIAE
PROFESSORI ORDINARIO

HOC TEMPORE PRAETORI MAGNifico SOCIETATIS RHENO
TRANSRINAE DIRECTORI, ACADEMIAE CAESAR. NAT. CUI
REG. & SOCIET. HOLLAND. HARTEM MEMBRO;
NEC NON SOCIETAT. NAT. ROTTERODAM.

MEMBRIS CONSULTARI

FRATREPTORI AC FRASIDI SUO OPTIMO
AD HUSTUM COLENDO

D. D. D.

GERIAAN VAN BOILINGEN

1. 2

20

Nullos autem visum mihi fuit citare auctores, citationes enim illae in juvene saepe plus ostentationis quam eruditionis habent, & urgens nulla necessitas aderat aliorum auctoritatem interponendi.

Velim tamen, B. L. ut in perlegenda qualicumque hac Dissertatione semper memor sis opus esse juvenile, exercitii causa conscriptum, meque veniam pro laude deprecari.

Si igitur hinc inde erraverim, si quid recte minus positum offendas, illud secundum solitam benivolentiam praevideas & juvenilibus conatibus faveas. Vale.

DIS-

Cum serio de materia pro specimine, sub præsidio publice defendendo, circumspicerem, perquisitioni meae sese obtulit casus prorsus singularis foeminae in hac urbe degentis, quæ stupenda cranii ossium carie aliisque gravibus symptomatibus morbofis infestata fuit, ab illis per naturam & artem feliciter curata. Casus hic mihi dignus videbatur, qui ab oblivione vindicaretur, quumque uberrimam pro breviori Dissertatione conscribenda materiam suppeditabat, mihi quam maxime arrisit. Manum igitur opei admovi, seduloque perferutatus fui omnia, quæ lucem historiæ morbi adferre possent. Eum in finem iteratis vicibus aegram ipsam interrogavi, de vita antea morbisque prægressis & modo, quo gravis hicce morbus inceperit, progressus fecerit, tandemque ita increverit, ut post dirissimos cruciatus tota fere cranii pars superior & utraque lateralis carie corrosa & separata fuerit. Consului insuper Medicos & Chirur-
gos, qui vario tempore curae ipsius præfuerant, illique viri pro sua humanitate mecum omnia communicârunt, quæ vel scriptis notata habebant, vel memoria retinuerant, pro quibus ergo me præstitis officiis Ipsis, quas possum, grates ago. His igitur præsiidiis instructus tandem integram morbi historiam nactus fui. In examine hujus casus eum observavi ordinem ut Capite primo exhibeam Historiam morbi; Secundo ipsius Diagnosin; Tertio denique verosimiles ejus Causas, Indolem & Symptomatum explicationem.

DISSERTATIO MEDICO-
CHIRURGICA,

DE

STUPENDA IN PRIMIS CRA-
NII CARIE, PER NATU-
RAM ET ARTEM FE-
LICITER CURATA.

CAPUT PRIMUM.

Historiam morbi exponens.

ornelia Bardue nata fuit Neomagi 1. Januarii, anni
1737 ex parentibus sanis, saltem quos non nisi pro-
spera valetudine gaudentes novit.

Fratrem habuit ex iisdem parentibus unicum, unicamque
sororem, qui vita defecerunt juvenes & nullis notabilioribus
morbis aut vitiis, quantum quidem meminerit, obnoxii fuerunt.

A

Ater-

2 DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA.

A teneris sana vixit non tantum, sed robusta & ad quosvis duriores labores idonea; faciei color ipsi non roseus & fugax, sed profunde ruber & constans fuit: appetitum habuit semper vigentem, qui neque aegram, diris licet vexatam cruciatibus, deseruit: cibos adhibuit plebi solitos, ex quibus omnem fere paginam absolvunt Solani Esculenti tubera: vitam non egit sedentariam, sed primum ruri degens rusticis, per septem annos, in pago, Amerongen dicto, famulata est, dein annos abhinc sedecim Ultrajectum petens, viro nupta, domesticae suppellectilis curam habuit; cum duodevicesimum aetatis annum attigerat, viro nupsit militari, sano; gravida facta filiam peperit, quae non longe post partum, convulsionibus correpta, defuncta est; tribus cum dimidio annis post initum matrimonium elapsis obiit & maritus; per sex cum dimidio annos vidua vixit, tumque anno hujus aevi quarto & sexagesimo alteri viro nupsit, vivo adhuc, nullo morbo, nulla labe infecto, sed vegeta sanitate in hunc usque diem fruente; durante hoc conjugio proles edidit tres, quarum prima puella fuit, viva haecenus, sana, laeta, quindecim & quod excurrit annos nata; obierunt duae aliae juvenes, quarum posteriorem, eodem, quo mala inferius narranda perpessa fuit, tempore, utero gessit & in lucem editam lactavit.

§. I I.

Mulier haec, absolutis septem vitae lustris, sub finem anni hujus saeculi primi & septuagesimi, dum in loco, urbi huic vicino

cino, dicto *den Hommel*, sub dio solani esculenti tuberibus legendis occuparetur, vehementis doloris insultum per totum dextrum brachium a scapula ad cubitum sese diffundentis percepit: opus suum aegre continuavit, & dum per aliquot dies valide increverat doloris vehementia, ab eodem desistere coacta Medicum adivit & Chirurgum SCHUTT & KLOPROGGEN, qui dolores hos arthriticos tum temporis pronunciaverunt.

§. III.

Sequentis anni secundi & septuagesimi mense Aprilis, quo tempore, qui instabat, fluxus menstruus suppressus, nullus apparuit, atroci dolore erysipelas nucham, regiones post aures & universam faciem misere infestavit, sic ut ad immanem molem caput increverit, apparentibus una cum colore subrubro hic illic pustulis minutioribus, quibus insuetis prorsus perterrita symptomatibus xenodochium Ultrajectinum adivit, sperans fore ut, curantibus Medico & Chirurgo SCHUTT & VAN LOE-NEN, doloroso erysipelate, quin & simul molestis brachii affectionibus, quae minori quidem vehementia, sed constanter tamen perseveraverant, liberaretur; per duodecim dies in xenodochio morata fuit, disparuit tum erysipelas, menses tamen non apparuerunt, & brachii dolores eadem perfliterunt vehementia; sequenti mense, subpressis adhuc menstruis, eadem loca denuo occupavit erysipelas, eodem modo, eadem atrocitate, & doloris vehementia saeviens, quin & per idem temporis intervallum perdurans, quale phaenomenon, quod

mirae hercle observationis est, per quinque menses, quolibet mense, quo tempore menstruo fluxu purganda erat mulier, eodem constanter subpresso, continuo reversum est; quibus dein elapsis quinque mensibus, subpressus fluxus rediit, & per tres menses debito se manifestavit tempore, nullo tum apparente erysipelate, sicuti &, utero cum concepisset, nullum per omne graviditatis intervallum apparuit erysipelas.

§. I V.

Haec dum acciderant & vehementer increverant brachii dolores, contigit, aliquamdiu postquam xenodochium deseruerat, ut, quum doloroso brachio infantem verberaret, stridorem quemdam in medio osse humeri audiret; defecit mox movendi potentia, sana manu sinistra affectum locum attigit, & tactu de fractura ossis humeri certior reddita est, dum digitis separatas a se invicem extremitates distincte explorare poterat; medio fere osse humeri supra insertionem muscoli deltoidis, fractura haec, nullis aliis, quam quos memoravimus dolores, praegressis causis, locum habuit; adivit mox militem gregarium, qui fracto ossi ferulas applicuit, & ligaturam circumjecit, sed dolorum pertaesa mulier, qui tanti erant, ut in lipothymias saepius incideret, & quorum vehementiam, (a causa, quae fracturae ansam dedit, forte oriundam) a ferulis & ligatura derivavit, coëgit militem, ut illas, postquam per quatuor dies applicatae fuerant, auferret, quo facto, sese praeter parvas pustulas & ulcuscula, unum ulcus insigne, materiam sero-

fam

sam effundens, in brachio conspiciendum praebuit; applicuit miles linteum complicatum, quale compressum Chirurghi vocant, & brachio continuam quietem conciliari suavit, quale monitum constanter aegra nostra observavit; post aliquod temporis intervallum imminuti aliquomodo sunt dolores, & postquam in quiete aliquamdiu servaverat brachium, os fractum coalitum integrumque percepit, nec non omnem brachium movendi facultatem sensim rite recuperavit. Postquam vero bina ossis extrema per annum coalita remanserant, inter pariendum, dum affecto brachio sedili innitebatur & validos edebat nixus, denuo fractum est os humeri, sic ut cubitus ad scapulam fere accederet, & digitis separatas iterum a se invicem extremitates manifeste dignosceret; Nullam fracto huic ossi curam adhiberi permisit, sic ut in hodiernum diem disruptum conspiciatur os humeri, & eo quidem modo, ut separatae extremitates nequaquam ad se invicem accesserint, verum digitis notabile interstitium inter eas animadvertatur; inferior igitur brachii pars sub fractura in omnes directiones, ad anteriora & superiora, ad posteriora & inferiora, ad bina denique latera, singulari sane spectaculo quaquaversum potest moveri, si nempe altera manus in auxilium vocatur ad motus illos efficiendos, per se enim prorsus immobile est brachium, carpum vero & digitos movere potest.

§. V.

Traditis sic, quae brachium perpeffum fuit, malis, ad reliqua transeundum & cum aegra nostra in xenodochium rever-

tendum erit; notavimus nempe §. 3. mulierem hanc anni fecundi & septuagesimi mense Aprilis, subpresso menstruae purgationis fluxu, diro infestata per nucham, post aures & per universam faciem erysipelate xenodochium adiisse, & per duodecim dies ibidem fuisse moratam. Hic dum versabatur, manifestavit sese ad partem colli inferiorem & sterni superiorem tumor sat insignis, cutaneus, durus aliquomodo, neque admodum dolorificus; quatuor post hebdomadas, mensium tempore, quorum loco iterum adparebat erysipelas, tumor ille sponte apertus est, materiam effundens tenuem, albicantem, inodoram, qua effusa, quarto die sponte tumor clausus est. Quod vero mirae est observationis, tumor hic aperiebatur, materiam effundebat albicantem, iterumque claudebatur quolibet mense tempore menstruorum, eorumque vices supplebat, donec tandem post quatuor menses, utero cum concepisset, tumor amplius apertus non est, sed in hunc usque diem clausus mansit, perfectam & profundam satis, adhucdum conspiciendam, cicatricem relinuens.

§ VI.

Tumor autem ille postquam evanuerat, mox sub initium graviditatis alter frontem infestavit, iterum cutaneus, magnitudinem hic ovi vanelli adaequavit, durus aliquomodo, neque multum dolorificus, mediam & inferiorem ossis frontis supra nasum positam partem occupavit, sponte vero
sua

sua hic reclusus non est, sed absque multo aegrae incommodo per sex menses immotus perstitit, donec tandem idem ille, de quo supra mentio facta est, miles gregarius tumorem hunc aperiri debere aegrae persuasit, quo facto, materies iterum tenuis, albicans, inodora effluxit; sanatum tandem est apertum ulcus, tenui cute obductum, sed quarta post partum hebdomade, quo tempore infantem lactando occupabatur, inter sternutandum iterum disruptus est locus, quem tumor occupaverat, dum magno rivo erumpens materies per sinum & infantis corpus profluit; applicuit miles linteum carptum & linteum complicata, continuavit albicantis, tenuis & inodora materiae effluxus, neque umquam postea locus ille oclusus fuit, ac phaenomenon hoc dirae cephalalgiae, immanibus aegram affligentes cruciatibus, exceperunt.

§. VII.

Brevi post infestaverunt totam cranii superficiem varia ulcera, quae seueris torminibus aegram vexabant, atque eo tempore aegram adivit expertissimus hac in urbe Chirurgus G. GREEVE, qui, cum mulierem nostram, anni hujus aevi quinti & septuagesimi, Majo mense, visitaret, varia super totum cranium se extendentia reperit ulcera cariosa, una cum effusione materiae purulentae putridae, quam intolerabilis foetor concomitatus est, erat & eo temporis valde emaciata aegra, debilitata & hectica febre laborans.

§. VIII.

§. VIII.

Haec dum patiebatur, ad mediam finistram claviculam tumor ejusdem magnitudinis & indolis, ac illi, qui pectus & frontem infestaverant, apparuit, quem per mensem absque multo incommodo tulit, donec nocte quadam sponte dirumperetur, effluente iterum materie albicante & tenui; adivit aegram tum temporis, quod erat anni hujus aevi sexti & septuagesimi, Februarii mense, expertissimus hac in urbe Chirurgus P. WASMAN, qui claviculam periostio suo denudatam & carie infectam reperit; paucas post hebdomades ad tres vices parva exciderunt fragmenta ossea, quibus separatis, occlusum fuit ulcus, remanente cicatrice notabili & profunda, adhucdum conspiciunda.

§. IX.

Quae haecenus dicta fuerunt, mira sane sunt, quae vero dicenda supersunt, longe mirabiliora. Cranium enim ad partem ossis frontis, quo loco primus tumor fuerat, ulcere aperto infestatum, §. 6. & per totam fere superficiem variis ulceribus cariosis obsessum fuisse §. 7. dictum est, conspiciendum insuper sese Chirurgo WASMAN praebuit in medio osse verticis sinistro ulcus, quod extensione sua manus volam adaequabat, deerat periostium sub hoc ulcere, ossisque superficies carie infecta erat; aderat effluxus materiae tenuis, ichorosae, odoris intolerabi-

lerabilis & sinus notabilis sub integumentis sese ad ulcus ossis frontis §. 6. extendens, quem sinum mox Chirurgus WASMAN scalpello ad os frontis usque aperuit, reperitque subiectum os perioostio suo itidem orbatum & carie infectum, sic ut caries hæc se a medio osse verticis sinistro fere ad inferiorem sinistram frontis & hinc ad mediam ejusdem partem, quo loco primus tumor fuerat, extenderet: sinu hoc aperto & in ulcus mutato, subiectum os infectum, post sex menses a vicinis solutum, tandemque per Chirurgo WASMAN vossellae ope ablatum, separatumque fuit, ambabus suis ubique tabulis, a medio osse verticis sinistro usque ad inferiorem anteriorem & sinistram partem ossis frontis ad lineas fere octo supra orbitam, unde intelligimus apertum sese in sinistra parte conspiciendum præbuisse sinum frontalem.

Pars hæc insignis separata plus quam quatuor pollices mensuræ Rhenolandicæ longitudine adaequat, & ad lancem explorata drachmarum quindecim, scrupuli unius & granorum septem pondus sustinet.

§. X.

Neque hic perstitit dira labes: sed elapsis, post notabiliorem ossis hujus separationem, tribus mensibus, tres tumores insignes, quorum unus medium brechma dextrum, alter superiorem partem dextri temporis, tertius tandem os occipitis occupabat, in conspectum venerunt, quos omnes mox Chirurgus WAS-

B

MAN

MAN audacter & sapienter aperuit, tumque similis foetoris intolerabilis sanies ex apertis tumoribus effluebat, ac ex praecedentibus, omnesque subjectae partes ossæ, periostio suo denudatae & carie infectae repertae fuerunt, solum modo excepto eo loco, quem tumor ossis temporis occupaverat, tumor enim hic tantum a defluente materie ichorosa generatus fuerat; interim pars illa, quam tumor in medio osse frontis occupabat, itidem carie infecta erat, quapropter Chirurgus WASMAN, omnem cavitatem ad medium os verticis dextrum aperuit, eum undique ad superiora usque auris dextrae resecurit, & totam ossis verticis dextri & dextrae partis ossis frontis superficiem in apertum ulcus mutavit; aegra interim eo temporis, si solas exceperis cephalalgias, aliquoties vehementiores, recte valuit, & domesticae operis curam, absque magno incommodo, habuit.

§. XI.

Menses abhinc duosdeviginti integra pars ossea a medio osse verticis usque ad mediam & inferiorem partem ossis frontis a vicinis pro maxima parte etiam soluta videbatur, dum simul & parva fragmenta ossea a lateribus hic illic separata fuerunt; partem autem hanc ambabus suis tabulis, anni hujus aevi octavi & septuagesimi Januario mense, Chirurgus WASMAN, praesentibus hac in urbe Medicis LELYVELD & de KONING, stupendo certe & horribili spectaculo, vossellae
ite-

iterum ope totam quantam abstulit: mensurata longitudinem habet novem pollicibus Rhenolandicis paulo majorem, & ad lancem explorata, unciarum sex, drachmarum quinque & granorum quindecim pondus sustinet: apertus itaque & ab hac parte sinus frontalis, & maxima pars superior musculi temporalis destructa fuit: sex quoque hebdomadibus ante hanc ossium separationem secesserat a vicinis insignior pars arteriae temporalis, absque notabili tamen hæmorrhagia, & duo fragmenta, ex ulcere, quod medium occiput infestavit, sponte separata fuerant.

§. XII.

Mira autem est separatorum omnium ossium & fragmentorum natura; pro spongiosis & levibus, dura sunt & compacta; pro nigris, qualia plerumque sunt ossa, quæ post erosionem tam notabilem a vicinis carie separata sunt, coloris sunt cineritii, hic illic maculis tantum nigris ad partem externam obfessa, atque illud præcipue ad partem ossis verticis sinistri: cæterum aspera sunt & inæqualia, præcipue ad partem interiorum; ad exteriora læviora, nullibi perforata.

Ossa autem hæc, horrendæ stragis argumenta, Chirurgus WASMAN diligenter conservat, & singulis, quibus ars Chirurgica curæ est, pro sua humanitate, conspicienda præbet.

§. XIII.

Etsi autem morbi efficacia tanta fuerit, ut dictam modo destructionem producere valuerit, benevola tamen Natura non minus activa fuit ad reparandum, quod morbi vi destructum fuit: omnibus enim illis locis, ubi separatio ossium facta fuit, statim, post absolutam separationem, se manifestavit substantia mollis, coloris sani, rubri, ex prolongatis vasis & cellulosa constans, quæ vasa substantiam deposuerunt talem, quæ sensim magis inspissata & indurata novam galeam osseam produxit; antequam vero substantia hæc soliditatem osseam nacta fuit, pulsatio arteriarum duræ matris, pulcro certe & miro conspiciunda fuit spectaculo: postquam vero osseam naturam induit, quod trium mensium spatio factum fuit, pulsatio illa non ulterius observari potuit, indicio manifesto, vasa hæc substantia ossea & novo quasi cranio omnem encephali denudatam partem obductam fuisse; cum vero æquabiliter tantum effusa fuerit hæc materia, facile intelligimus, unicam tantum ubique regeneratam fuisse tabulam, atque adeo in utroque latere sinus frontales apertos remansisse. Etsi autem novo hoc quasi cranio encephalon fuerit obtectum, unus tamen superest locus, duos pollices latus, ubi hætenus ossea natura deficit, atque substantia tantum adest mollis, sub qua manifesta arteriarum duræ matris pulsatio digitis applicatis percipitur, locus autem, ubi deficiens hæc ossificatio observatur, idem ille est, quo arteria temporalis antea separata fuit.

§. XIV

§. X I V.

Haecenus quaecumque perpessa est aegra, nec non naturae salutaria conamina ad restituendam deperditam ossis substantiam, indicavimus; superest igitur, ut paucis adhuc dicamus, quas varii celebres Medici & Chirurgi LELYVELD, DE KONING, VOLTELEN, GREEVE & WASMAN adhibuerunt curandi methodos, & qualis hodie sit ipsius sanitatis & affectionum antecedentium status.

§. X V.

Accesit omnium primo expertissimus hac in urbe Chirurgus GREEVE, anno hujus saeculi quinto & septuagesimo, Majo mense, quo tempore aegram nostram apertum ulcus ad os frontis, §. 6. & varia per totam cranii superficiem ulcera cariosa §. 7. divexabant; una autem cum modo dicto viro aegram vidit & examinavit Cl. HAHNIUS, tum temporis in hac, nunc vero in Academia Lugduno Batava, Medicinae Professor ordinarius, atque post institutum examen utrique Viro visum est larga salivatione humores aegrae nostrae corrigere, & ulceribus antiseptica applicare; in antecessum autem exhibitum est decoctum antimoniatum, quod usus pilularum, quarum basis erat mercurius dulcis, excepit; parva dosis salivationem produxit satis largam, sic ut propter linguae & gingivarum erosionem, ip-

farum dosis saepius imminuenda fuerit, dum bene nutrientium alimentorum usu prostratae vires reficiebantur, protracta vero salivatione in summam debilitatem aegra incidit, vehementior infecuta est Diarrhaea, corroborantium tamen usu cito satis superata, donec tandem, cum per octo menses curam hanc sustinisset, recuperatis aliquantum viribus, operis sui domestici curam habere, quin & exire potuerit, dum, sana caeterum, nihil aliud quam dolorem in ulceribus capitis persentiscebat; elapsis autem octo hisce mensibus Chirurgus GREEVE aegram nostram non amplius adivit, eumque octo post hebdomadas Chirurgus WASMAN excepit.

§. X V I.

Ab initio, quo hic accessit, semper & ubique, ad claviculam, ad pectus, & per totam cranii superficiem, tum ante, tum post osium separationes applicuit linteum carptum sequente decocto antiseptico imbutum.

℞. Herbae Rutae

Scordii

Agrimoniae, ā. q. v.

Coquantur in q. s. aquae Calcis,

Colaturae adde

Tinct. Angelicae, q. p.

m.

§. XVII.

§. XVII.

Quod vero Medicorum curas attinet: accessit ad aegram nostram Doct. LELYVELD, quo tempore prima major ossis portio ex sinistra cranii parte separata fuerat §. 9. & universum cranii dextrum latus ulcere aperto obsidebatur §. 10., qui, dum insignem acrimoniam, quin & notabilem humorum versus affecta loca derivationem animadverteret, curam instituit palliativam, dum causae efficientis obscuritas & prostratae aegrotantis vires, quo minus de sublacione proximae causae cogitaret, prohiberent; acrimoniam igitur sensim incrementem & auctam temperare ac corrigere & vires conservare usu pulverum absorbentium & nitri, adhibito etiam, corticis Peruviani decocto, & admistis interdum aliis antisepticis, annisus fuit, dum, interpositis tum ex Cochiae tum ex Stratonis massa pilulis, admista aliqua Mercurii dulcis quantitate, humores cum impetu caput petentes, inde revellere & alvum referare annisus fuit. Huic autem viro successit Doct. DE KONING, qui eadem observans, similem curandi methodum secutus est, & ejusmodi temperantia, roborantia & antiseptica, praecipue Peruviani Corticis decoctum, nullo tamen intermisto Mercurio, quin, & cum instantis hydropis signa quaedam post virium prostrationem se manifestarent, Diuretica ex nitrosi & caphurati (cum prostratae vires purgantia drastica prohiberent) propinavit.

Anno autem hujus aevi octavo & septuagesimo, post ultimam & praecipuam ossis ex dextro latere separationem, primum mulierem nostram vidit, ejusque curam gerere suscepit Doct. VOLTELEN; tum autem temporis substantia rubra sana §. 13. in osseam naturam converti incepit, & tum serosa insuper colluvie tumidus venter pedesque, junctaque his varia digestionis & excretionis vitia, nauseae, vomituritiones, oppletionis sensus, tormina abdominis, alvus tarda, interdum minis laxa, urina parca, cruda, saepius crassa, stranguiosa viro huic oculatissimo fuerunt animadversa; quibus quidem malis remedia opposuit, quae humorem dyscrasiam emendant, congestam lympham, glutenve mobile redditum, per vias congruas, diuersione imprimis, ducerent, vim tandem & robur vasis fibrisque torpidis adderent, quo factum est, ut pristinam, quam in hanc usque diem pro statu suo laetam satis vegetamque tuetur, valetudinem iterum affecta fuerit.

Quae vero non mox evanuerunt symptomata, praecipue memoranda, sunt dolores satis acuti, qui nunc artus, interdum lumbos, modo nucham, modo pectus, subinde & vehementer satis calvariam intime penetrant permeantque. Instante mensium periodo constanter fere tumor phlegmonodes faciem dextram occupat ibique levem caloris ac titillationis sensum imprimis; eruptiones cutaneae maculosae, bullosae, aliae, molestissimo pruritu stipatae interdum visae sunt, sub aestatem praesertim invadentes, tormina denique intestinorum, quibus subinde corripiebatur, haud semel secuta est evacuatio lumbrici viventis per alvum excreti.

De

De mitigandis autem omnibus his symptomatibus, ab acrimonia morbosa derivandis, eadem eradicanda vel obtundenda, cogitavit. Dum vero exacte naturam hujus acrimoniae determinare non valeret, generaliora remedia, quae humorum massam corrigendo, alterando & excretiones expediendo usu & experientia laudantur, in subsidium traxit: vernali itaque & aestivo tempore exhibuit plantarum, quas antiscorbuticas dicunt, recentium succos, decocta, conservas & caetera, interposito lemiante eccoprotico; sed maxime Mercurialia Stibiatis arcte sociata, quod medicamenti genus ex sulphure antimonii aurato & calomela, addito nonnumquam camphorae momento, doloribus istis osteocopis tantum non semper opem tulisse observavit. Congestionibus, sub catameniorum adventum, caput impetuosius petentibus subvenerunt temperantia leviterque antispasmodica: doloribus colicis, modo Rheumaticis, interdum verminosis, aut ab intestinorum fordibus profectis remedia, his malis debellandis adaequata, opitulabantur.

§. XVIII.

Nihil igitur superest, quam ut, qua hodie valetudine gaudeat aegra nostra, exponam: hinc primum externum affectorum locorum habitum, tum corporis internum referam: occlusus est perfecte & capillata cute obductus locus quem, ulcus ad os occipitis occupavit, sic tamen, ut notabilis fovea, indubitatum ossae separationis argumentum, digito explorari possit. Memorata

C

pars,

pars substantiae mollis, in osseam naturam nondum conversae, quae ad partem est ossis verticis dextri inferiorem, coloris est sani & rubri, & sub eadem distincte pulsatio arteriarum meningaeorum percipitur; Sinus frontalis dexter, ob defectum tabulae externae apertus est; Tria porro loca sunt, unus in osse verticis sinistro, unus ad partem sinistram ossis frontis, unus denique ad apertum sinum frontalem dextrum, quae in osseam quidem naturam non sunt conversa, sed quibus tamen substantia superjacet rubra, tenuis, laevis, mollior, ejusdem naturae ac omnis illa fuerat substantia, quae prius quidem mollis, postea autem in os conversa est; tria autem loca haec, simul & plaga in dextro brechmate nondum ossea, quolibet mense, quo tempore menses instant & fluunt, pus effundunt flavum, crassum, inodorum, sanum; apertus etiam esset sinus frontalis sinister, nisi Chirurgus WASMAN cuti, quam solvebat, sic pepercisset, ut pars sufficiens obtegendo hinc sinui superesset; Palpebra dextra phalangosi laborat, quum cutis residua ossi frontis applicata & ab eodem decedens laxior sit ob defectum tabulae externae osseae; Superest in facie sanus, vegetus & ruber genarum color; Perfecta tandem cicatrice affecta in pectore & claviculae loca obducta sunt.

Illibata fere aegra nostra sanitate gaudet; Domesticae suae supplicatilis curam habet; Quando lubet, foras prodit & cum marito, læta & contenta vivit; Dolores in affectis locis persentiscit nullos, leviores tantum, quae aliquoties incedunt, cephalalgias excipias; Menses quinque abhinc annis suppressi fuerunt, post quatuor vero annorum suppressionem ante annum redierunt, perfe-

cte

ete & debito tempore fluunt; Sed quo tempore hi instant, tument adhuc, ut §. 17. memoratum est, nuchae & facies quaquaversum tumore, ad sensum quidem leucophlegmatico, punctorio tamen cum pruritus sensu, calore, & colore, in rubedinem erysipelatosam vergente, stipato, accedentibus tum cephalalgis gravioribus, quae una cum tumore leucophlegmatico per quatuor quinqueve dies plerumque perdurant, statim vero, ac menses fluxerunt, evanescent. Atque haec sunt phoenomena, quae nunc observantur.

§. X I X.

En jam morbi Historiam fideliter, & quantum fieri potuit, breviter expositam; Præcipua igitur morbi momenta, quæ attentionem nostram cum maxime merentur, sunt fractura ossis humeri; ejusdem coadunatio & fractura altera; repetitae frequentius menstruorum suppressiones &, quod eas excepit, erysipelas, periodice quovis mense recurrens; tumores pectoris, frontis, claviculae, cervicis, temporis & occipitis; ulcera omnem cranii superficiem infestantia & reliqua dirae cachexiae phoenomena; stupendae integrorum fere ossium cranii separationes, eorumque pondus & color; mira naturæ efficacia in reparanda deperdita galea ossea; loca nondum oclusa & sinus frontales aperti; redeuns denique sanitas & tumor ad sensum leucophlegmatico erysipelatosus, periodice quovis mense ante mensium fluxum se manifestans.

CAPUT SECUNDUM

De Diagnosi Morbi.

§. I.

Quicumque casum modo descriptum ea, qua decet, attentione considerat, & phænomena prorsus singularia ac gravissima, quæ successu temporis se in variis ægræ nostræ corporis partibus manifestarunt, animo volvit; quicumque porro ad illibatam sanitatis statum attendit, quo & parentes nostræ ægræ, nostraque patiens ipsa fructi fuerunt, cum maxime, ni fallor, mirabitur, ipsam absque manifesta vel primo saltem intuitu evidente causa tot tantisque malis obnoxiam fuisse reditam.

Eo enim tantæ ossium destructionis inspectio animum facile deflecteret, ut virus aliquod venereum, scorbuticum, scrophulosum, simileque subesse suspicaremur, illis enim graviores tales ossium destructiones producere haud infuetum est. Sunt tamen haud paucae, haud leves rationes, quæ suadere videntur, quo minus ad virus tale concludamus.

§. II.

§. I I.

Primum igitur, quod praesentiae suae suspicionem movere posset, est *virus Venereum*, neque mirum est, ad conspectum diri adeo mali, adeo pertinacis & rebellis attentionem medentium eo versus deflexam fuisse.

Attamen, si animo, praejudicatis opinionibus non obsessio, totum casum perpendamus, si vitam antea actam consideramus, & phaenomena ipsa morbi consulimus, eaque cum illis, quae in lue confirmata locum habere solent, conferamus, si tandem remediorum mercurialium effectum ponderamus, vix ullus supermanere potest scrupulus, quin aegram nostram a Venereae labis suspitione liberemus.

§. I I I.

Nata enim nostra aegra fuit a parentibus sanis, nullo tali vitio probabiliter infectis, adeoque illud in prolem transferre non valentibus. Ipsa quoque aegra nativitate non tantum usque ad annum aetatis suae duodevicesimum, quo viro nupsit, sana vixit, & prospera valetudine gavisa est, verum etiam adhuc postea per septemdecim annos, adeoque ad annum aetatis suae trigesimum quintum, absque quod ullo morbo notabili correpta

fuert; 'quod sane vix fieri potuisset, si jam luis hujus viru a nativitate infecta fuisset.

Non quoque primus maritus, cui nupsit, virus illud ipsi communicavit, neque & postea vidua existens fordida vivendi ratione malo hoc infecta fuit. Cum altero enim marito, qui adhuc superstes est, per septem annos quoque vixit, absque quod ullam morborum, postea natorum, indicium adfuerit, & ipse ille maritus sanus semper fuit, & adhuc est, licet per omne illud tempus & postea cum uxore sua haud interruptum commercium habuerit. Puella quoque ex conjugio hoc nata perfecta sanitate fruitur, nullaue Venereae infectionis indicia exhibet.

Haec sane omnia jam multum de luis venercae praesentiae suspicione detrahunt, non tamen omnem prorsus ferovent. Potuisset enim faemina haec suorum virorum morbos reticuisse & eo magis, si sua culpa mariti illud contraxisent vitium.

§. I V.

Sed plenius absolvitur ab omni luis suspicione, si phoenomena, quae dirissimum ipsius morbum concomitata fuerunt, conferamus cum illis, quae in inveterata lue observantur.

Praecipua enim phoenomena, quae aliquam virus venerci suspensionem movere possent, sunt dolores in brachio percepti prius, cum infecuta ossis fragilitate, postea in variis corporis partibus, versatiles licet, diu tamen perseverantes; Cephalalgiae pertinaces;

ces; tumores & ulcera inde producta ad pectus frontem, verticem, tempora & occiput, et, quae haec exceptit, dirissima caries, ossa cranii pro magna parte destruens & a reliquis secedere faciens.

Attamen, si attentius phaenomena illa contemplamur, eaque cum illis in lue venerea observandis comparamus, certe haud levis inter ea intercedit differentia, praeterquam quod & plurima in aegra nostra desiderentur phaenomena, quae inveteratam luem vel antecedunt, vel fideliter comitantur.

§. V.

Si ad dolorem, qui brachium aegrae nostrae invasit, animum advertimus, tum illum a doloribus, in lue venerea observandis, differre facile constabit, non enim ejus naturae erat, ut noctu imprimis saeviret, & interdiu multum minueretur, imo fere evanesceret, quemadmodum illud doloribus illis osteocopis, in lue venerea inveterata, solenne est, verum dolor ille brachii absque ulla intermissione diurno aequae ac nocturno tempore aegram nostram excruciat. Neque sensim quoque & lente dolor hic brachium adgressus est, sed subito & improvise, neque mediam ossis humeri sedem occupavit, sed a scapula ad cubitum usque se extendit, adeoque his notis a doloribus osteocopis diversus fuit. Reliqui quoque dolores, varias corporis partes successu temporis infestantes, tale imminutionis aut incrementi phaenomenon non exhibuerunt, neque in partibus, quas

quas adgrediebantur, fixi manebant, verum versatiles erant, nunc illam partem occupantes, prioremque ab omni dolore liberam sistentes, quod rarius, si unquam, quoque in doloribus, ex causa venerea inveterata ortis, contingere solet.

§. V I.

Neque ossis humeri fragilitas, quae praegressum vehementiorem dolorem insecuta fuit, tanta quidem, ut levissima de causa os humeri fuerit distractum, gravius argumentum suppeditat, quo ad praesentiam virus venerei concludamus. Fateor, si reliqua phaenomena virus talis praesentiam cum maxime arguerent, hanc quoque ossis degenerationem tum suam collaturam ad confirmandam illam opinionem, quia haud infrequens in inveterata lue phaenomenon ossium fragilitas sit. Quum vero & multiplici alia de causa talis morbosa ossibus supervenire possit mutatio, & reliqua in aegrae nostrae corpore conspicienda phaenomena aliam potius suadeant causam, uti postea videbimus, nullum sane ex hac fragilitate argumentum pro luis Venereae praesentia jure repeti potest.

§. V I I.

Cephalalgiae quoque pertinaces, etsi frequens in lue venerea symptoma constituunt, tamen in nostra aegra non plus suspicionis praesentis luis venereae adferunt, quam praecedentes dolores

dolores, quia manifeste aliam causam arguere videntur, uti in posterum ostendemus.

§. VIII.

Tumores & ulcera, quae in variis corporis partibus orta fuerunt, praecipue vero ad pectus & calvariam, licet haud raro inveteratam lue comitentur, tamen in nostro casu ab hac causa derivanda esse non videntur. Tumor enim ille ad pectoris superiora natus, sponte apertus, & blandam ac inodoram prorsus materiam evacuans, nulla verisimili ratione a lue venereo derivari potest, tum enim tam brevi temporis spatio, sua sponte absque ullis adhibitis remediis externis aut internis, non occlusus fuisset, verum ulcus potius, late serpens & difficillime curandum, produxisset. Neque ille, qui in fronte ortus fuit tumor, arte apertus, simili ratione prius curatus fuisset, neque in posterum, quando sponte iterum aperiebatur, talem, qualem vidimus, evacuasset materiam. Neque tam facile quoque ulcus cum ossis carie ad claviculam productum, post disruptum similem tumorem, sanatum fuisset, & firma cicatrice in hunc usque diem clausum.

§. IX.

Quae vero maximam luis venereae suspicionem movere poterunt phoenomena, sunt ulcera illa magnam calvariae partem

D

occu;

occupantia, quae foetentissimam putridam ichorosam materiam fundebant, & cariem ossium suppositorum comitem habebant, & non negari potest, nisi plures ad aegram nostram disculpandam conspirarent causae, haec phaenomena inter praecipua suspectae luis venereae merito numeranda esse, nihil enim frequentius in inveterato hoc malo occurrit, quam quod ulcera similia, cum comite ossium carie, praedicta loca occupent; attamen, quum non absolute necesse sit, ut ad productionem praedicti mali luem veneream, tam quam unicam causam, admittamus, verum aliae quoque acrimoniarum species similem degenerationem producere aptae natae sunt, & revera, quum quoque alia in nostrae patientis corpore adfuerit causa sufficiens ad memorata phaenomena producenda, nullam ad virus venereum tantum confugiendi necessitatem video.

Itaque nulla certa praesentis mali venerei indicia exhibent phaenomena, quae in aegra nostra per omnem morbi decursum se manifestarunt.

§. X.

Si vero, quae in aegra nostra praesentia fuerunt, phaenomena, nihil habent, quo cum aliqua certitudinis specie venereum virus dirissimorum malorum fomitem esse statuamus, sic adhuc multo plus illam opinionem infringit absentia, quamplurimorum symptomatum, quae inveteratam luem antecedunt, vel concomitantur.

§. XI.

§. X I.

Numquam enim ægra hæc conquesta fuit de morboſis affectionibus partium genitalium; ſicuti fluore albo, eroſionibus doloroſis prædictarum partium, in ulcera proſerpentia, & difficulter curabilia abeuntibus, de ſtranguria, bubonibus venereis, excrescentiis fungoſis, ſimilibusque malis. Neque in ore, faucibus, naſo ulla umquam oborta fuerunt ulcera, cum vel ſine offiſis carie: ſaltem a nemine eorum, qui, ſucceſſu temporis ægræ curam ſuſceperunt, talia obſervata aut detecta fuerunt ſymptomata. Interea nihil frequentius eſt in incipiente, vel confirmato ſaltem malo, quam quod ex prædictis ſymptomatibus unum pluravè ſimul locum habeant, & præſertim, ſi ſordida venere malum hoc contractum fuerit, neque ſua ſponte mala hæc evaneſcant, etſi aliæ partes demum ſimul afficiantur, quin potius increſcant & aggraventur.

Absentia igitur omnium prædictorum phœnemenorum haud parum confert ad omnem proſus ſemovendam venereæ luiſ ſuſpicionem.

§ X I I.

Tandem ſi effectum remediorum mercurialium adhibitorum perpendimus, ſane nihil offendimus, quod præſentis venerei morbi ſuſpicionem arguere poſſit. Vidimus enim ſupra mercurium

rium tanta copia ipsi exhibitum fuisse, ut larga inde excitata fuerit salivatio, eaque non per breve tantum tempus, verum per satis longum protracta, tandemque tantopere aucta fuerit, ut inde summam contraxerit debilitatem. Attamen, non obstante larga illa, illaque satis diu protracta salivatione, malum non superatum, imo ne quidem emendatum fuit, verum potius latius serpsit, & insignem demum cranii plagam infestavit, cariosam reddidit, quin & ad claviculam novum tumorem, cariem huius ossis comitem habentem, produxit.

Quid igitur ex frustranea illa mercurii exhibitione concludendum? si non, quod vera morbosorum affectuum causa non fuerit virus venereum; hoc enim si in causa fuisset, aliqualis saltem mali emendatio & symptomatum mitigatio producta fuisset, si non perfecta curatio: Scio equidem dari casus, qui omnem prorsus usum remediorum mercurialium eludunt, & in quibus salivatio etiam protracta nihil valet ad malum superandum, sed simul tum verum est, talia mala continuo in pejus ruere, talesque tandem ægros certa morte necare. Ita autem cum nostra ægra non contigit, in hac quidem malum post usum mercurialium non emendatum, verum potius exasperatum fuit. Postea vero, etsi ægra mercurialibus remediis, saltem ea dosi usa non fuerit, ut inde mali adhuc magis exasperati emendatio ulla cum verisimilitudine expectari potuerit, tamen tantopere malum ipsius superatum fuit, ut hodie, paucis exceptis symptomatibus, tempore menstruationis observandis, fere integra sanitate fruatur.

Ex omnibus igitur supra dictis satis magna cum probabilitate,

te, si non plena certitudine, concludi potest, virus Venereum pro causa morbosarum affectionum in ægra nostra non esse habendum.

§. XIII.

Semota sic luis venereæ suspitione, *virus scorbuticum* hic in causa fuisse, non absque omni ratione, judicabit forsan alius, & sane si, quæ in casu occurrunt symptomata varia, comparamus cum illis, quæ in scorbuto inveterato observantur, non possumus, quin concedamus, aliqualem inter casus nostri & scorbuti inveterati phœnomena convenientiam locum habere; sunt tamen, quæ & hoc virus excludunt, rationes, illudque in hoc casu non admittendum esse magna cum verisimilitudine docent.

§. XIV.

Primum morbi ingressum, primumque morbosum in ægra nostra occurrens phœnomenon, dolorem nempe illum vehementem, brachium dextrum ex improvise infestantem, ab acrimonia scorbutica non esse derivandum, nullus, ut puto, dubitabit. Ante ingressum enim illius doloris perfecte sana vixit, neque de ullo morbofo symptomate conquesta fuit. Hoc autem in scorbuto non ita locum habere solet, qui enim scorbuto laborare incipiunt, non momento quasi temporis eo corripuntur, verum lentos omnino progressus, præsertim super terram, malum hoc facit, & varia præcedere solent symptomata, antequam vehe-

mentiores dolores producat, sic enim tales plerumque ægri de insolita prius totius corporis gravitate & lassitudine absque manifesta causa conqueruntur, de tarditate & pigritia ad labores, de cita defatigatione ad minimum motum, de exigua, si ulla, per somnum refectione, de doloribus vagis, omnia fere corporis membra occupantibus, similibusque aliis morbofis symptomatibus; nihil autem horum omnium doloris insultum in ægra nostra antecessit, sed ex improvise, dum sana & rusticis laboribus occupata esset, dolor hic ipsam excruciare coepit, & non per universum corpus, sed in unica tantum ipsius determinata parte. Neque dolores illi, qui postea in variis corporis partibus observati fuerunt, licet satis graves, virus scorbuticum pro causa producente agnoscere videntur, non enim hi ejus naturæ erant, ut universum corpus & præcipue artus ac juncturas ipsius simul, aut brevi saltem interposito tantum temporis spatio, adgrederentur, sed nunc hanc nunc illam partem occupabant, prioremque a dolore immunem relinquebant. Noctu quoque dolores hi non ingravescebant, dum interdiu insigniter imminuebantur, sed quando aderant, nocte dieque ægram eadem vehementia excruciabant: quod in doloribus, ex acri scorbutico ortis, quoque non ita locum habere observatur, dolores enim hi noctu ingravescere solent, & interdiu aliquo modo & notabiliter non nunquam remittere. Præterquam quod & dolores hi graviores nunquam se manifestent, nisi prægressis levioribus illis reliquisque modo dictis symptomatibus. Ideoque, quantum ego saltem videre possum, nulla cum verisimilitudine dolores prædicti ab acrimonia scorbutica derivari posse videntur.

§. X V.

Quod ex fragilitate ossis humeri ipsiusque leviori de causa fractura post prægressos dolores repeti posset argumentum pro acrimoniæ scorbuticæ præsentia, non omni prorsus destituitur fundamento, neque deficiunt observationes, quibus comprobatum est, in scorbuto inveterato talem ossium fragilitatem locum habuisse, ita ut levissima de causa ossa fuerint fracta. At tamen, licet hoc libentissime agnoscamus, non tamen inde sequitur, aliam humorum acrimoniæ speciem quoque non idoneam esse simili effectui producendo, vidimus enim illud jam antea de acri venereo, & idcirco hic fragilitatis ossium effectus non unice acrimoniæ scorbuticæ adscribendus est, & multo minus, si alia consueta scorbuti phœnomena deficiant, quemadmodum varia eorum in nostra ægra deficere jam vidimus, & statim pluribus adhuc videbimus.

§. X V I.

Neque multum ad confirmandam acrimoniæ scorbuticæ præsentiam conferent tumores ad superiorem ossis sterni partem, ad claviculam & ad frontem producti, quique vel sponte vel arte aperti, & absque magno medicaminum apparatu satis facile iterum curati fuerunt, imo ipse ille ad claviculam, licet cariem suppositi ossis comitem haberet. Nam licet non negaverim, tales tumores etiam in scorbuto posse produci, constat tamen
simul

simul, ulcera talia scorbutica, post tumores sensim volumine auctos & tandem apertos, longe alia manifestare phœnomena, quam quæ hic observata fuerunt, ulcera enim talia non stillant materiam tenuem albicantem, sed, materiam sanguinolentam, imo ipse sanguis grumofus talibus in ulceribus ad singulam eorum deligationem reperitur; quæque ex ulceribus scorbuticis talem grumofum non continent sanguinem, sed materiam tenuem ichorosam foetentem evacuant, secundum omnium practicum testimonia difficillimæ curationis sunt, & vix ad cicatricem perducipi possunt. Magna igitur inter tumores ulceraque scorbutica, ac illa, quæ in nostra ægra observata fuerunt, intercedit differentia.

§ XVII.

Tandem adhuc in censum vocanda sunt ulcera illa, superiorem capitis partem occupantia, quæ longe lateque se super calvariam extendebant, cum foetentissimæ rodentis saniei effluxu, pericranii destructione & carie ossium cranii suppositorum notabili. Hæc sane, licet primo aspectu gravissimum argumentum pro acrimoniæ scorbuticæ præsentia suppeditare videantur, revera tamen potius, si rem accuratius perpendimus, contra illam testari videntur. Verum quidem est & ab omnibus practicis agnatum, frequentissime in scorbuto inveterato oboriri ulcera, & quidem ulcera malimoris, ut ipsi jam asseruimus; verum est, frequentissime in provento hoc malo ossa carie affici & destrui, sed

sed verum simul est, illud non contingere, saltem tantam ossium stragem, quanta nostro in casu producta fuit, non produci, nisi postquam malum scorbuticum jam altas radices egerit, & omnem humorum massam sua septica vi pessime infecerit, sed an credendum, degenerationem illam humorum scorbuticam ad tantum gradum fuisse evectam, absque quod ulla notabiliora præsentiæ suæ indicia, præter memorata, exhibuisset, dum fere semper, etiam gradu multo minore præsens, secundum certa practicum observata, quam plurima alia phœnomena conspicienda sunt? Certe, aut fallor vehementer, aut quisque, ad hæc probe attentus, acrimoniam scorbuticam hic non culpandam esse, mecum facile agnoscet.

§. XVIII.

Neque, quod a frequentius in ægra nostra redeunte Erysipelate argumentum repeti posset, multum stringit, licet enim in scorbuto citius vel tardius recurrens Erysipelas quidem nonnunquam observetur, non tamen illud adeo consuetum aut familiare in hoc morbo phœnomenon est, ut ex ipsius præsentiæ vel absentia pro acrimonia scorbutica vel contra eandem concludi possit, sicque pathognomicam huius morbi signum constituat. E contrario multoties scorbuto infestantur, etiam graviore, bene multi, absque quod unquam in illis producat Erysipelas, & multis aliis in hominibus Erysipelas observatur, in quibus nulla alia labis scorbuticæ signa se manifestant.

E

§. XIX.

§. XIX.

Si tandem phœnomena, quæ in sensim incremente acrimonia scorbutica sese obferunt, attente perpendimus, statim apparebit, quamplurima occurrere, quorum ne vestigia quidem per omnem morbi decursum observata fuerunt, nonnulla supra jam recensuimus, plura adhuc memoranda supersunt. Nihil enim frequentius est observatu in modice tantum provec̃ta acrimonia scorbutica, quam quod in variis corporis partibus conspiciantur maculæ majores minoresque rubræ, coeruleæ, lividæ, virides, ita quidem ut levissima contusio, imo rudior tantum partis attactus sufficiat ad maculas tales producendas, & quo magis malum confirmatum sit, eo majores & frequentiores conspiciuntur. Nihil frequentius, quam quod oris partes internæ, gingivæ, lingua & palatum intumescant, ulceribus obsideantur, vel ad levissimum attactum sanguinem fundant, quod dentes vacillent, carie afficiantur, & suis ex alveolis excidant, quod & intolerabili foetore oris halitus infectus sit. Nihil frequentius, in confirmato saltem scorbuto, quam quod ex variis corporis partibus externis, æque ac internis, notabiles sæpiusque redeuntes hæmorrhagiæ producantur. Nihil autem horum omnium in ægra nostra observatum fuit; attamen nemo facile negaverit, acrimoniam scorbuticam, si illam hoc in casu locum habuisse censet, cum maxime provec̃tam & confirmatam fuisse, quia tantam ossium cranii & mollium superimpositarum partium destructionem produxit. Nonne igitur
ex-

extra omnem rationem est, statuere velle, ægram nostram scorbuto laborasse, licet omnia fere, saltem præcipua, quæ morbum hunc constanter comitari solent, phœnomena in ægra nostra nunquam comparuerint.

Omnia igitur supra memorata, nisi me omnia fallant, abunde testantur, virus scorbuticum in hoc casu non esse habendum pro causa efficiente diversorum, eorumque gravissimorum, symptomatum, quæ in ægra nostra locum habuerunt.

§. X X.

Multo adhuc minore cum verisimilitudine *virus schrophulosum* in auxilium vocabitur ad explicanda, quæ in ægra nostra se manifestarunt, phœnomena; quicumque enim considerat, quæ in hoc malo occurrunt, symptomata, eaque comparat cum illis, quæ in nostro casu locum habuerunt, facile perspiciet, insigne hic intercedere discrimen, & quidem tantum, ut vix ulla convenientia inter viri schrophulosi & nostri casus phœnomena locum habeat. Non opus igitur erit multis illud demonstrare rationibus, vel anxia symptomatum collatione, asserti veritatem confirmare.

CAPUT TERTIUM.

*De verosimilibus Morbi causis, Indole,
& Symptomatum explicatione.*

§. I.

Quum igitur ex dictis in Capite præcedente admodum verisimile sit, virus venereum, scorbuticum & scrophulosum non agnoscendum esse pro causa atrocis morbi & symptomatum vehementium, quæ in ægra nostra locum habuerunt, optandum sane esset, ut, postquam quid non sit morbus ostendimus, simul veram morbi naturam indicare & quid gravibus adeo affectionibus ansam dederit, dilucide plenaque cum certitudine demonstrare possemus; sed hoc opus hic labor est. Multas enim in ponderandis & conferendis, quæ adfuerunt, symptomatibus offendimus difficultates, quæ animum sæpius suspensum tenuerunt, feceruntque, ut anxie in naturam morbi inquisiverimus, & post pluries repetitum examen vix adhuc mentem nostram aperire ausi fuerimus. Non exspectetis igitur L. B. atrocis hujus morbi naturam tanta cum evidentia expositam, ut nullum supermansurum sit dubium, neque plenariam & omnibus numeris absolutam

solutam phœnomenorum in casu nostro sibi succedentium explanationem, etenim ad hoc præstandum me prorsus imparem sentio, contentus, si modo verisimile quid in tanta caligine proferre potuerim.

§. I I.

Ab ovo, ut ajunt, rem ordiamur & videamus, utrum ne ipsius ægræ nostræ constitutionis, attenta contemplatio facem aliquomodo præferre possit in investiganda natura morbi & discutiendis tenebris, quas hic offendimus.

Si ad ea, quæ §. I. Cap. I. relata sunt, attendimus, apparet, mulierem nostram a teneris sanam non tantum vixisse, sed habitum insuper corporis ipsius, solito fuisse robustiorem, carnes hinc magis firmas & vasa rigidiora influentibus humoribus aliquomodo restitisse, eosque difficilius transmisisse, sanguinem hinc ipsi quoque justo fuisse densiorem, & idcirco ad viraginum classem mulierem nostram pertinere. Veritatem huius asserti inter alia quoque docet color ille profunde ruber & constans, quo, non tantum eo temporis, sed nunc iterum, postquam vires ipsi redierunt, facies ipsius tincta est, indicio manifesto, aliqualem sanguinis infarctum in vasis minoribus locum habere. Haud parum quoque ad confirmandam hanc constitutionem non tantum, verum ad augendum corporis robur contribuit vita antea facta, non enim vitam egit sedentariam, sed laboriosam, & quidem rusticis laboribus, durioribus paulo, corpus exercuit, non mirum igitur cum ætate robur illud increvisse.

§. III.

In hac autem constitutione est, quod prima rudimenta omnium, quæ postea ipsi supervenerunt, affectionum morbosarum quaerere debemus. Procul enim abest, talem constitutionem plerisque foeminis esse naturalem, & evacuationibus, quæ in ipsis periodice fieri debent, accommodatam, è contrario illam summum impedimentum adferre & obstaculum ponere huic evacuationi, & non tantum huic, verum & aliis evacuationibus, est, quod paucis demonstrare animus est.

§. IV.

Ut commoda, & talis, qualis requiritur, fiat sanguinis menstrui evacuatio, necesse omnino est, systema vasorum uterinorum tali modo comparatum esse, ut abundans & sensim copia auctus sanguis requisita facilitate vasa illa intrare, in iis colligi & accumulari possit, ita ut particularis ibidem producat plethora, quæ sensim increscens vasa illa tantum extendit & dilatat, ut tandem fines eorum aperiantur & sanguis intra cavitatem uteri depluat. Modica igitur tantum per vasa illa resistencia influentibus humoribus offerri debet, ut sanguinis illa collectio fieri possit, si enim nimis resistant illa vasa & per affluentem sanguinem vix vel parum tantum dilatabilia sint, nulla vel vix ulla saltem sanguinis accumulatio ibidem fieri poterit, &

quia

quia simul tum subprimitur abundantis illius sanguinis evacuatio, sensim universi corporis plethora nascitur, quum vero reliqua corporis vasa similem sanguini resistantiam offerunt & difficilius extensionem patiantur, hinc sanguis ille continua vasorum actione & propria resistantia valde compingitur, & densior sensim fit: minora autem vascula densiore illo sanguine ita infarciuntur, ut in illis vel stagnet, vel tardissime saltem moveatur, &, quia minora vasa ita infarcta minima adjacentia comprimunt, hinc tenuiorum humorum transitus per minima vasa quoque difficilior redditur.

§. V.

Tali vero in corpore, in quo tanta solidorum in fluida actio, fluidorumque in solida reactio habetur, ipsa circulationis vi & potentia humores sensim ad corruptelam & acrimoniam contrahendam disponuntur, præsertim si inutilium in sanguine productorum humorum secretio & excretio aliquomodo impediatur. Sed vidimus §. 4. tenuiorum humorum transitum per vasa minima, a paulo majoribus infarctis compressa, difficiliorem reddi, tenuiores autem illi humores sunt, qui inutiles imo nocivas & acres particulas præcipue continent, & idcirco ob impeditam aliquomodo evacuationem illam necessario acrium particularum in corpore congestio & accumulatio fit, eaque sensim increscit. Sed præterea quia quoque in vasis minoribus humores stagnant, vel tardius saltem moventur, hinc illi quoque a naturali sua indole

dole degenerant, & aliqualem acrimoniam contrahunt. Tota hinc humorum massa sensim per utramque indicatam causam acrimonia inficitur, & vera tandem producitur Cachexia. Quum vero utraque hæc causa in ægra nostra locum habuerit, uni satis evidenter patet, & ex colore profunde rubro constante, quo facies ipsius aliæque partes tinctæ erant, & ex parciore perspiratione, quæ motu animali, notabiliter licet aucto, rarissime sensibilis reddebatur, nonne verisimile est, degenerationem illam humorum, illamque acrimoniam tandem tantopere auctam fuisse, ut prædicta, gravissima licet, quæ in ægra nostra successu temporis nata fuerunt, producere potuerint mala. Sane hac in re nullam prorsus video contradictionem, neque fidelibus practicoꝝ observatis dicta quoque repugnant. Quoties enim non in sanissimis, ad adspæctum externum, hominibus, ex sola in eorum humoribus nata acrimonia, ulcera, ossis cariem comitem habentia, & difficillime curanda, producuntur; Quoties non rebellia cutis mala, erosiones, herpes, excoriationes, similiaque ex simili causa orta in læta cæterum sanitate fruentibus hominibus observantur; Quoties non ex inhibita perspiratione quævis morborum genera in iisdem producta cernuntur; Sane, si observationibus dicta hæc confirmare vellem, integrum volumen facile conscribere possem. Hæc autem cuivis, qui parum tantum in practicoꝝ scriptis versatus est, abunde cognita sunt.

Videtur igitur fomes præcipuus hujus mali quærendus in spontanea quadam humorum degeneratione, & acrimonia, per modo dictas causas lente productis. Non autem definitio, cujusnam præ-

præcise naturæ fuerit illa degeneratio, neque illud facile definiri poterit, tam parum enim naturam variarum sanguinis degenerationum in vivo corpore cognoscimus, & quænam mutatio ipsius particulis constituentibus earumve proportioni aut combinationis modo induci debeat, ad hanc vel illam acrimoniæ speciem producendam, ut potius nihil hic definiendum esse censeam, sufficit ex effectibus demonstrasse, illam non pertinere ad illas acrimoniæ species, de quibus in capite præcedente vidimus.

§. VI.

Lactis jam his fundamentis, non omni, ni fallor, soliditate destitutis, ad examen symptomatum, quæ ægra nostra perpessa fuit, transeamus, & videamus, utrumne illa ex dictis causis verisimiliter explicari possint.

§. VII.

Primum igitur, quod in casu nostro sese offert, morbosum symptoma est dolor vehemens, maximam dextri brachii partem occupans, per longum tempus ibidem fixus manens, atque tantam tandem ossi fragilitatem inducens, ut os humeri inde levissima de causa fuerit diffractum. Dolor autem hic, etsi ægram ex improvise quidem invaserit, de die in diem tamen sensim vehementia increvit. Hæc dum considero, simulque ad tempus, quo dolor hic ægram invasit, respicio, quemadmodum &

ad locum, ubi illud acciderit, & tandem ad opus, quo eo temporis accupabatur, mihi verisimile videtur, primam huius doloris causam in penitus subpressa perspiratione & metastasi materiæ perspirationis versus brachium esse querendam. Foeminam enim hanc, etsi quidem numquam large perspiraret, neque propter morbosam constitutionem, uti vidimus, copiose perspirare posset, legendis solani esculenti tuberibus occupatam solito plus tamen, laboris vi & efficacia, perspirasse, corpusque excalesfactum habuisse, valde verisimile est; si jam consideramus, tempestatem fuisse frigidam humidamque forsan, erat enim versus finem anni, facile evenire potuit, ut, dum excalesfactum corpus aëri huic exposuerit, acris, quæ aliquantum hoc modo evacuabatur, materia per vasa, frigoris vi constricta, fluere prorsus cessaverit, eaque materia simul ad brachium translata fuerit; atque illud eo verisimilius est, quum rure degens, sub dio & in campis, aëre perflatis, legendis dictis tuberibus occupabatur.

Primam igitur doloris originem ab inhibita perspiratione & hanc insequente materiæ perspirabilis acris metastasi ad brachium derivandam esse, mihi valde verisimile est, quum vero dolor hic productus stimulo suo, acres in sanguine nidulantes, sed hæcenus non ita evolutas particulas versus locum dolorosum alliceret, aliter evenire non potuit, quin sensim propter cumulatam ibidem materiam morbosam, dolor increocere debuerit, & quia acris illa materia etiam vasa periostii os nutrientia occupabat, insuper hoc contigit, ut sensim de ossis nutrimento ibidem loci magis magisque detractum fuerit, imo quoque

que ipsa illa materies nutriens per acres inhærentes particulas plus minus dissoluta, debitum, ad ossis soliditatem conservandam, gluten ipsi suppeditare non potuerit, si non ipsum illud gluten, terrestribus ossis particulis interpositum, quoque destruxerit, sicque hoc modo tandem ossis robori tantam vim intulerit, ut illud fragilissimum factum, levissima de causa demum fuerit diffractum. Talem enim glutinis attenuationem quoque demonstrare videtur altera ejusdem hujus ossis, eodem loco, levioere de causa, fractura, hæc enim evidenter docet, factam ossium extremorum consolidationem tantum fuisse imperfectam & ita comparatam, ut levissima de causa iterum solvi posset, quod coeterum non contingit, si callus requisitam possideat consistentiam, tum enim facilius os alio loco, quam ubi antea fractum & consolidatum fuerit, diffringeretur.

§. VIII.

Quæ brachii dolorem insecuta fuerunt morbosa symptomata, quæque ægram dein vehementius affecerunt, & aliquoties redierunt, imo quovis mense hætenus ægram, licet minore tamen gradu, excruciant, sunt cephalalgia & erysipelas, magnam faciei capitis & colli partem occupans, postquam menses ipsi fuerant suppressi. Hæc sane symptomata satis verisimiliter confirmare videntur ea, quæ antea diximus de sensim nata humorum degeneratione & acrimonia, ob imminutam humorum acrium a massa sanguinea separationem, imo videtur haud dubie ex obortis his morbosis symptomatibus constare, naturam, dum per

solitas perspirationis & forsitan quoque urinæ vias se liberare non potuerit a retentis illis acris particulis, quemadmodum illud ad sanitatem conservandam omnino necesse erat, in auxilium vocasse aliam corporis evacuationem, mensium nempe fluxum, ut sic, una cum abundante illo sanguine evacuato, se liberaret pro parte ab acris illis retentis humoribus, & inde forsitan derivare debemus, quod, præter prægressum brachii dolorem, hæc sana vixerit; quoad enim menses justo tempore, licet imminuta copia, fluxerint, tamdiu a morbo symptomatibus libera mansit; statim autem ac hæc evacuatio penitus fuerit suppressa, & proin simul impedita acrim illorum humorum excretio, vehemens illa Cephalalgia & gravissimum Erysipelas caput infestarunt; redeunte autem iterum, post quinque mensium subpressionem, menstrua purgatione, hæc symptomata prorsus cessarunt. Subpressis postea iterum mensibus ante quinque annos, & per quatuor annos constanter subpressis manentibus, eadem supra dicta Cephalalgia & Erysipelas redierunt quovis mense; neque mirandum, eadem hæc phænomena, etsi jam per annum iterum referata fuerint menstrua, adhuc minore licet gradu superesse; per quatuor enim annorum spatium constanter suppressi dum fuerunt menses, Natura, huic morbosæ metastasi assueta, illam ad minimam, quam offendit sanguis menstruus, resistantiam, statim iterum molitur, & nisi insequeretur menstrui sanguinis evacuatio, procul dubio quoque hæc symptomata eadem, qua antea, vehementia sævirent.

§. I X.

Supervenit quoque ægræ nostræ eo, quo menses prima vice suppressi fuerunt, tempore tumor ad superiora thoracis; tumor hic magnitudine licet notabilis, non tamen valde dolorosus, & verisimiliter productus fuit a metastasi vel depositione materiæ morbosæ in humoribus nidulantis, non tamen valde acris; tumor enim ille haud magnum dolorem produxit & quoque facile, quum sponte prius apertus esset, ad curam fuit perductus; quarto enim post ipsius aperturam die jam clausus erat. Quod vero tumor hic eandem prorsus agnosceret causam, quam modo dictum Erysipelas & Cephalalgia, ex eo manifestum est, quum quovis mense, uti prædicta mala, suppressis existentibus mensibus, redierit, disruptus fuerit, & intra paucos dies iterum fanatus; suum igitur contribuit una cum Erysipelate ad evacuandam morbosam materiem, in humoribus nidulantem, & propter suppressa menstrua, cum quibus antea e corpore effluebat, nunc se evacuare non valentem; Itaque tumor hic æque salutare naturæ conamen ad graviora mala avertenda, quam morbus, dici potest.

Ejusdem quoque indolis censendus est tumor ille, qui brevi post frontem ægræ occupavit, hic enim æque parum dolorosus, & volumine adhuc minus extensus, quam præcedens, post factam aperturam quoque ad curam perductus fuit. Verum est, quod postea iterum sponte fuerit disruptus, neque dein clausus, & hinc materies, quæ per apertum illum tumorem, in ulcus

jam conversum, evacuabatur, sensim videtur acrior facta fuisse ob pedetentim auctam humorum acrimoniam. Hoc enim manifeste docent, quæ hunc tumorem brevi insecuta fuerunt, symptomata, dirissima nempe Cephalalgia, ægram nocte dieque excrucians, & non tantum hoc, verum jam sensim magis magisque corrupti & acres facti humores, magis quoque evoluti & mobiles redditi, tristissimam prorsus scænam ludere coeperunt, atque per metastasin, vel potius forsan per collectionem, in varias calvariæ partes externas sensim depositi, terribiles & perpetuos in partibus illis dolores non tantum, sed erosiones & ulcera valde dolorosa ibidem causati fuerunt. Neque molles modo partes acris hæc materia erodit, verum, destructo pericranio, ipsam ossæam cranii partem infestavit, gluten ipsius non tantum his illisque locis destruxit, verum ipsum oleum ipsius medullare infecit, ad corruptelam disposuit, imo veram ossis cariem produxit. Hoc enim docet manifeste ipsa illa materia, per ulcera cariota evacuata, purulenta quidem aliquomodo, sed valde putrida, acris & foetentissima simul.

§. X.

Qui vero cum maxime confirmare videtur superius dicta de sensim aucta humorum degeneratione & acrimonia, est ipse ægræ habitus. Eo enim temporis, quo gravia hæc symptomata patiebatur, cachectica erat, debilis, emaciata, & febre lenta hectica laborabat. Neque hoc multum mirandum, nata enim per
su.

superius dictas causas in humoribus acrimonia, necessario illa sensim increfcere & augeri debuit, quamdiu ipsæ causæ producentes non tollerentur, quo plus enim acrium particularum ob impeditam vel imminutam saltem perspirationem, sanguini permiscebatur, eo majorem sensim acrimoniam contrahere debebat, quo diutius stagnabant, vel lentius saltem in minoribus vasis movebantur humores, eo plus a naturali sua indole degenerare debuerunt, & adhuc magis, dum menstruis sæpius suppressis, etiam per hanc viam evacuatio illarum acrium particularum prorsus impediabatur.

Ipse ille tumor, qui eo temporis quoque natus fuit ad claviculam, majorem nunc humorum acrimoniam adesse declarat, nam, licet quidem materia evacuata alba inodora videretur, revera tamen majorem habuit acrimoniam, quam illa, quæ in præcedentibus tumoribus continebatur, supposita enim clavicula suo perioestio privata conspiciebatur, & ipsa ossis exfoliatio fieri debuit, antequam ulcus ad sanationem perducì posset.

§. XI.

Sic jam phœnomenorum, quæ in ægra nostra locum habuerunt, verisimilem, & ex artis principiis, ni fallor, desumptam, dedimus explicationem; supersunt tamen nonnulla, quæ admirari magis, quam ex veritate explicare valemus. Inter illa sane hoc occurrit, quod, licet ægra ante graviditatem, menstruis suppressis,

lis, gravissima Cephalalgia & vehemente Erysipelate quovis mense laboraverit, eadem gravida facta, per omne graviditatis tempus nullum horum symptomatum passa fuerit, absque tamen quod ante initium graviditatis humorum acrimonia, quæ causa horum symptomatum fuit, curata fuerit. Verum est, tumorem productum fuisse ad frontem, in quo certe aliqua morbosæ materiæ collectio facta fuit, sed tamen hic tumor non sufficiens erat omnem colligendo morbosam materiam. Qua ratione igitur graviditas effectus acrimie humorum infringere aliquomodo, eosque inertes quasi reddere potuerit, non est, quod absque fictis hypothesebus facile explicari posse mihi videtur. Scio equidem, similem graviditatis effectum non prorsus insolitum, quin frequentem potius observari in cachecticarum corporibus; sed inde ipsius phœnomeni explicationi non plus lucis affunditur.

Alterum, non minus mirandum, phœnomenon est, quod, postquam acris illa materia tantam partium mollium durarumque calvariæ destructionem produxerat, brevi tamen satis temporis spatio, nova quasi galea ossea reproducta fuerit, quæ paucis tantum locis exceptis, requisitam habet soliditatem. Sane a priore vix ulla cum verisimilitudine expectare potuissimus, in humoribus adeo degeneratis tantum superfore de natura concrescibili, quantum in liquoribus, ad callum generandum, requiratur, & eo minus, quam acres continuo alluentes humores vim illam concrescibilem septica sua vi adhuc magis destruere debere viderentur; Et tamen, non obstante hoc, solidum os formatum fuit. An illud attribuendum diversis adhibitis Remediis; an benigna Natura hic præstitit talia, quæ mentis aciem fugiunt,

cap-

captumque superant nostrum? Sane hic potius stupendum phenomenon admirari, quam ipsius explicationem suscipere volo.

Minus autem mirandum nobis videtur, foeminam hanc hodie modica sanitate frui, hoc enim præcipue mihi attribuendum videtur regulariter jam fluentibus mensuris, quemadmodum & auctæ quovis mense evacuationi per loca cranii hactenus aperta, per illa enim, tamquam per totidem emissaria, natura de tempore in tempus evacuat materiam morbosam, in humoribus latentem, & hinc nullus dubito, quin, si evacuationes illæ prorsus supprimerentur, nova quævis gravia symptomata producerentur, quemadmodum phenomena, menstruam purgationem regulariter antecedentia, manifesto indicare videntur.

§. XII.

Hic finem imponere possem dissertationi, verum uno alteroque verbo adhuc monere debeo, ægræ nostræ constitutionem per prægressos morbos ita mutatam esse, ita sensilem & irritabilem redditam, ut ab usu remediorum, caeterum innocuorum, vehementer afficiatur. Ita enim expertus fuit Doct. VOLTELEN, quum ægræ nostræ radicem Rubiæ Tinctorum & dein Æthiopem mineralem propinasset, prius enim remedium diram Cephalalgiam, Dolores osteocopos, & insignem Diarrhæam produxit, posterius vero Diarrhæam & gravem uteri Hæmorrhæam causatum fuit.

T A N T U M.

G

EXPLI.

EXPLICATIO TABULÆ.

In tabulæ figura prima cernitur delineatum caput nostræ ægræ, & præcipue in conspectum venit ea calvariæ pars, quæ destructionem adeo notabilem, qualem descripsimus, passa est, sed quæ post peractam curam ita sese conspectui nostro offert, ut hic deliniata exhibetur. Omnis enim ea pars, quæ capillis non obfessa conspicitur, ossea sua galea privata fuit, atque ejus in locum nova substantia ossea reproducta fuit, ea tamen excepta plaga, quæ delineata cernitur magis nigra oblonga & margine inæquali circumscripta, in parte laterali dextra cranii; ea enim plaga adhuc aperta est & digitis aliquomodo intro-premi potest.

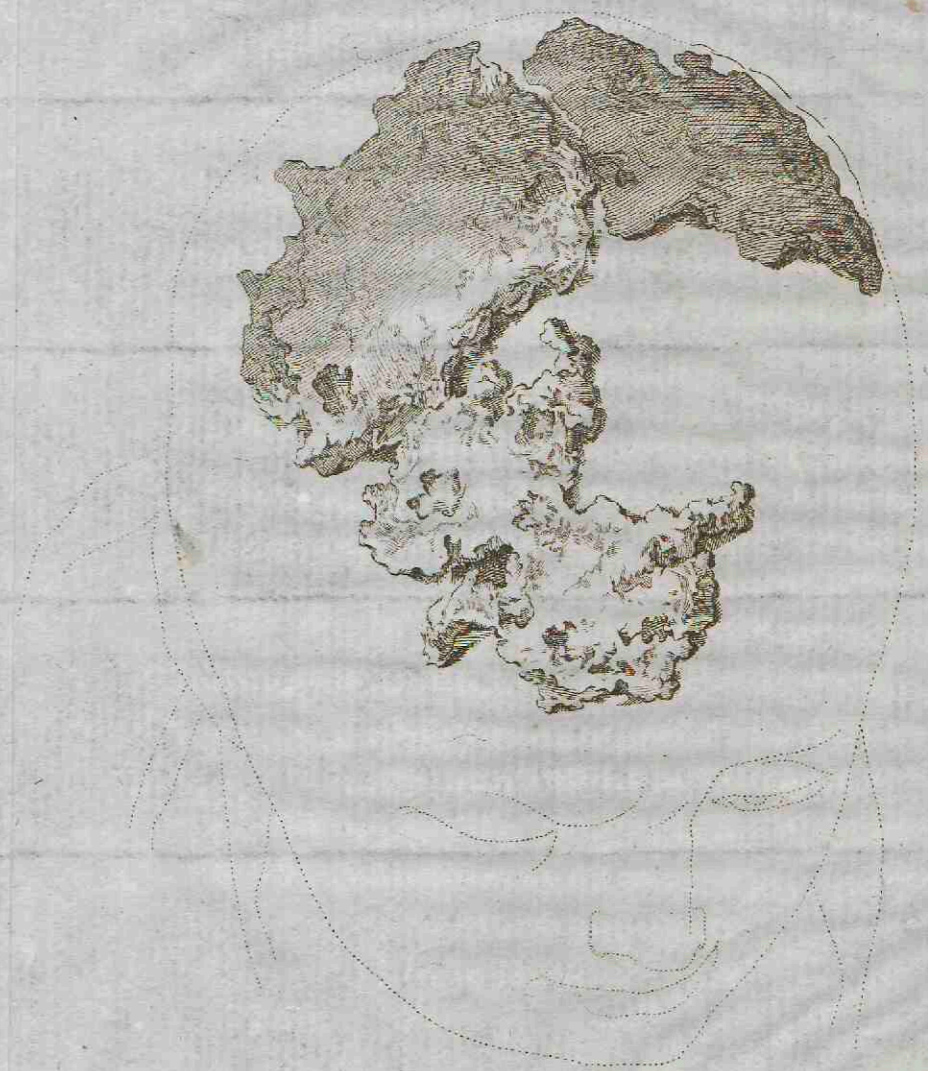
Ad anteriorem, inferiorem & mediam dextram cranii partem paulo supra radicem nasi conspicitur fovea magis nigra, atque illa locus est aperture sinus frontalis dextri, in sinistro vero latere locus ille super-inducta cute clausus est.

*In figura secunda delineantur frusta ossea, illi præcise cranii regi-
oni super imposta, a qua separata fuerant, & quidem bina conspici-
untur frusta, unum dextrum majus, alterum minus sinistrum, ut-
rumque valde angulosum, inæquale, erosum, sicuti ossa ipsa se
conspicienda præbent. Magnitudo horum frustorum quoque proportio-
nalis est magnitudini calvariæ imminutæ.*

St. Hunter ad. ver. del.

St. de Nâ. Sinox. fecit.

T H E S E S.

I.

Impregnationem in ovario fieri magnam habet verosimilitudinem.

II.

Foetus in utero liquore Amnii nutritur.

III.

Foetum jam in utero vel in vagina respirare posse nego.

IV.

Imaginationis maternæ vis in foetum perexigua, si ulla, est.

V.

Quomodo nervorum actio peragatur, prorsus ignoramus.

VI.

Signum, quod a natantibus vel subsidentibus pulmonibus desumitur pro morte foetus post vel ante partum, plenam non habet certitudinem.

VII.

Nulla pars organica destructa vel sublata vere renascitur.

VIII.

Hydrophobia est morbus nervorum.

IX.

Qui variolarum insitioni se opponunt, male humano generi consulere videntur.

G 2

X.

Subpressis menstuis V. S. non tantum in pede, verum & haud raro in brachio instituendam esse censeo.

X I.

V. S. in pleuritide in brachio opposito instituta praefenda videtur illi, quae in lateris affecti brachio instituitur.

X I I.

Sepultura mortuorum in templis vel in coemeteriis, intra urbem sitis, plus damni adfert, quam vulgo quidem creditur.

X I I I.

X I V.

X I V I.

X I V I I.

X I X.

OP DE GENEES EN HEELKUNDIGE
VERHANDELING

VAN DEN

WEL EDELEN HEER

ADRIAAN VAN SOLINGEN,

VAN SOLINGEN, wiens lier, befaamd aan 't Zeeuwsche strand,
Der Belgen glorie zong, en elk hield opgetogen:
Doet hier Geneeskunst hulde, en wordt door 't loflykste poogen;
Een dubbeld Gunstgeschenk, voor 't waarde Vaderland.
Deez toeleg belge u niet, gewyde Zanggodinnen:
Gewis, gy waart alleen zyn liefde en aandacht waard';
Maar 't Menschdom nut te zyn, is de eerste roem op aard,
Hy moest deez' eerepalm by uwe lauwrē winnen.

JULIANA CORNELIA DE LANNOY.

AAN MYNEN VRIEND,
DEN WEL EDELEN HEERE
ADRIAAN VAN SOLINGEN,

Op deszelfs uitweidinge

Over eene aanmerklyke Beenderkwaal, en derzelver wonder-
baarlyke geneezinge, by opentlyken zintwist verdedigt,

OP UTRECHTS HOGESCHOOL

Den 14. Juny, 1780.

Staat Pandoras doos nog open?
Zal zy eeuwig overlopen,
En de wonderlykfte knoopen
Van nieuw uitgedacht verdriet
Trenfchen, door ons leevens niet?

* * *

Bayerd, waar op Goden turen
Daar zy 't wuft Geval zien sturen,
Arm in orden, ryk in kuuren,
Zeg my wat êr, in dit dal,
Van den mensch nog worden zal.

'k Zie

'k Zie de gouden zonnewagen
't Nugter licht nooit herwaarts dragen,
Dan om, van verborgen plaagen,
Het mistroostig schrikvertoog
Bloot te leggen voor ons oog.

* * *

Vrouw Natuur Wie zou niet vtezen!
Als gy zelf beulin wilt wezen,
Leden breken en genezen;
U vermakende, in de vonst
Van zo vreemd een pynigkonst?

* * *

Platoos eenheids-leerbekyvers!
Felle kwaêbeginfeldryvers!
Manichêen! zo gy uw schryvers
Overwinning krayen deet,
't Waar niet zeldzaam, in dit leet.

* * *

Maar, wie komt, van 's hemelsboogen,
Met een moederlyk medogen,
Heraclytische traanen drogen?
Wie giet olie op deez wond?
Wie stopt morren hier den mond?

't Is Minerf, Godin der fchoolen,
Die uit mynen donkre holen
Van Aardsleet, waar in wy dolen,
Door vernuft, op redding rap,
Delft het goud der Wetenfchap.

Ongehoorde plaagen ftrekken
Haar ten fakkel, om te ontdekken;
Wat voor baat êr is te trekken,
Hoe wyd Acheron ook gaap',
Uit de konft van Esculaap.

Is 't niet groot, dat kleene Wormen,
Uit hun zwakheid, fterktens vormen.
Daar men Styx uit durft beftormen?
Dat, op 't fpoor, 't welk Chiron drukt,
Men aan 't graf zyn prooi ontruk?

Des gehengt Algoedheit kommer,
Kwaal en ziekte zonder nommer;
Op dat Wysheid Ons belommer':
Ons triumph behalen leer',
't Mentichdom tot onfterflyke eer.

'k Oog dus vrolyk op Uw stappen,
Langs de pynelyke trappen,
Naar Galenus Wetenschappen,
ô Myn fenix-Adriaan!
Dat heet naar de starren gaan!

* * *

Vriend, dat heet Uw tyd besteden!
Daar gy durft in 't kampveld treden;
Gronden van een kwaal ontleden,
Zelfs by gryzen onbekend,
In Uw vroegste levenslent!

* * *

Arend, die dus zonwaart snelde,
Kom, stryk neder langs de Schelde!
Hier, hier staan voor U te velde,
Bloemen, uit Apolloos tuin,
Toegezworen aan uw kruin,

* * *

Lyders, staak intusschen 't stenen!
Daar 't bisschoppelyk Athenen,
Voor VAN SOLINGEN nu heenen,
Tot zyn lof, den boezem looft,
En het krukkende Aardryk troost!

Stigtsche Nymfjes, tedre schonen;
Zullen zorgen voor de kroonen,
Om Uw zegepraal te lonen,
Brave telg van Podalier!
Doch ik spaar myn dichtlaurier.

* * *

Ik bespaar ze, met myn kragten,
Om dien Staatziedag te wagten,
Dat U Pallas-Choor zal achten,
Als een Arrs, waar voor de doot,
Heenen druipt, in Carons boot!

F. J. CONVENENT.